

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 14

86. ÅRGANG

3. AUGUST

1974

VÅR FARLIGE FRIHET

SIDE 202, 206

MANNEN I REGNSKOGENE

SIDE 204

John Ryan

"Frankly, I've often wondered what it was our ancestors saw in all those Christians . . ."

TIL NORGES KATOLSKE KRISTNE
VED MENIGHETENE I

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME,
DET APOSTOLISKE VIKARIAT
FOR MELLOM-NORGE,
DET APOSTOLISKE VIKARIAT
FOR NORD-NORGE.

**Ad: Folkeaksjonen mot
Selvbestemt abort.**

Vi, deres overhyrder, ønsker med dette å gjøre det kjent, at vi stiller våre katolske kristne fritt å støtte opp om Folkeaksjonen mot selvbestemt abort eller ikke.

Det må være klart for enhver at den katolske kirke fortsatt er motstander av all svangerskapsavbrytelse. Vi henviser derfor igjen til Den Nordiske Bispekonferanses erklæring «Abort og kristent Ansvar» som ble sendt til samtlige av våre husstander i 1971 (St. Olav Forlag).

Hva Folkeaksjonen angår, ønsker vi derfor å presisere at katolikkers støtte til denne ikke innebærer noen katolsk godkjenning av den gjeldende lovgivning.

1. juli 1974.

Med vennlig hilsen i Herren

† JOHN W. GRAN,
Biskop av Oslo.

† JOHANNES WEMBER, M.S.F.
Apostolisk Vikar for Nord-Norge.

PATER G. SCHWENZER, S.S.C.C.
Administrator av Mellom-Norges
Apostoliske Vikariat.

REDAKSJONELT:

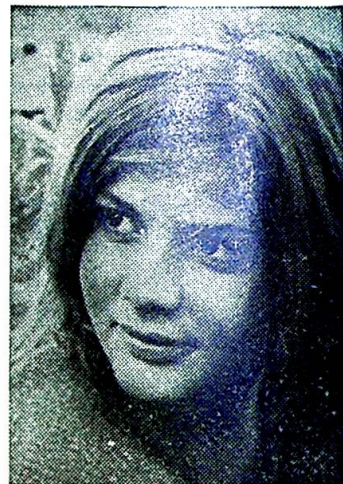
VÅR FARLI

«I stedet for å ta herredømmet over menneskenes frihet, gjorde Du den enda større for dem!... Hadde du aktet mennesket mindre, da hadde Du også krevd mindre av det, og da ville Du kommet nærmere til kjærligheten; for da hadde menneskets byrde vært lettere.» Det er Storinkvisitoren i legenden av samme navn i «Brødrene Karamasov» av Dostojevski som sier dette.

Vi fryser under hans skildring av det ideelle samfunn, der de få sterke forvalter friheten for alle de andre — svake, og tenker med lettelse at inkvisisjonens dager heldigvis er forbi. Men om Kirken har oppgitt slike metoder, er det av andre makter som prøver å få herredømmet over menneskenes frihet. Kampen for frihet er like aktuell som noensinne, og «fri» og «frihet» er et av tidens slagord.

Men hva er egentlig frihet, denne frihet man krever på alle områder? Legendene minner oss om at den ikke er noe leketøy, at den ikke er muligheten til å gjøre hva som helst, — en betimelig påminnelse i en tid da søken etter frihet ofte blir jakt etter friheter.

Friheten er ikke engang først og fremst evnen og muligheten til å velge mellom godt og ondt. I sitt egentlige vesen er den frihet til å samtykke i vår dypeste bestemmelse. For den kristne betyr det å samarbeide med Gud for å bli det menneske Gud bestemte ham til å være da han skapte ham. Annetsteds i dette nummer — i artikkelen «Gud — og menneskets frihet» på side 206 — står det noe om dette. Gud aktet

DEN KATOLSKE KIRKE ABORTDEBATTE

«Visjoner i Enebakk»

SIDE 208

Skilsmisse, gjengifte

SIDE 210

Film, Klovn nyheter

I begynnelsen av juli offentliggjorde biskop John W. Gran et innlegg i dagspressen med overskriften «Den katolske kirke og abortdebatten». Innlegget hadde følgende ordlyd:

Jeg overvar ikke personlig programposten den 21. juni i Fjernsynet der en katolikk, veterinær Bergljot Børresen, som er medstifter av «Opplysningsutvalget for selvbestemt abort», skal ha erklært at ingen kristen behøver prinsipielt å forholde seg restriktivt til fri abort. Heller ikke var jeg tilstede under pressekonferansen da dette nyopprettede organ presenterte seg for offentligheten, og hvor fru Børresen kom med en lignende uttalelse. Bl. a. slo hun, ifølge dagspressen, fast at abort er

en ren samvittighetssak. Selv hadde hun som katolikk, ble det hevdet, tatt standpunkt for selvbestemt abort ut fra et kristent syn på skaperverket og mennesket. Jeg synes det er foruroligende at slike uttalelser kommer fra et medlem av en kirke som konsekvent har holdt en helt klar linje på dette område. Vi nordiske katolske biskoper sendte i 1971 ut en lengre erklæring: «Abort og kristent ansvar» (St. Olav Forlag — gjengitt i sin helhet i «Meninger om abort», red. Aase Kagge, Grøndahl & Søn Forlag 1972), der vår kirkes holdning kommer klart til uttrykk. Jeg er kjent med at en moderne katolikk kan være motstander av selv den «restriktive» form vår norske abortlovgiv-

mennesket så høyt at han begikk den uhyre uforsiktighet at han skapte ham i sitt eget bilde. Dermed ga han ham også frihetens gave med den risiko den innebærer for fullstendig selvødeleggelse, fortapelse.

Denne frihet kan ingen befri mennesket for, men han må *ville* motta denne gave — om det så betyr at han må gi avkall på en del friheter for å erobre den sanne frihet.

K. G. J.

En klovn

En bekjent har sendt meg en pussig liten ting: en bokannonse som han har brettet på en spesiell måte. Det som sto over bredden var følgende helt enkle:

Godkjent etter Mønsterplanen: GUD OG VERDEN.

(Brettet man ut hele saken forsto man at det gjaldt en annonse for et nytt kristendomsverk.)

I vår venns lille følgebrev til meg sto det:

Mønsterplanens allmektighet kommer frem på en artig måte ved litt brette-

teknikk. Noe som kunne more klovnen? Jovisst.

Et par dager før ble jeg oppringt av en ellers meget hyggelig mann fra Nomi Forlag, det forlag som utgir boken som vi påviste opererer med «en feilmargin på 1000 år».

Han opplyste bl. a. at avsnittet om den katolske kirke var forevist en katolsk prest før det gikk i trykken. Forelagt og godkjent.

Hvem da? Det ble aldri sagt. Det må i tilfelle være en prest som sovnet over manuskriptet eller... Ja, jeg aner ikke.

Jeg håper bare at det en eller annen gang kommer en forklaring.

Notat tre i denne epistel har også noe med skolenes verden å gjøre.

Sunnivaskolen har fått tilsendt en fotball med påskrevne hilsener fra alle spillerne på det fremragende engelske laget Leeds.

Hyggelig gjort og en fin ting til utlodning under loppemarkedet. Men det hendte noe mer såvidt jeg forstår:

Egentlig hadde Leeds-spillerne sendt to baller i posten, men den ene forsvant underveis. I pakken som kom frem med den ene ballen lå imidlertid et brev uten navn fra en angrende synder som hadde vært fristet over evne og tatt en av ballene. Hvordan vet ingen.

Og så tenker jeg:

Det er nok noen hver som fristes over evne, både til å jonglere med tusentall og til å legge mønsterplanmål på Guds verden.

KE OG

N

ning har, men da på andre premisser enn de rent religiøse. I boken «Abort og Menneskeverd» (St. Olav Forlag 1970) uttaler f. eks. den katolske psykiater Knut Leseth bl. a. følgende: «Når jeg nå er i ferd med å anta et mer positivt syn på en liberalisering av abortlovgivningen, er det utelukkende ut fra det resonnement at avgjørelsen må flyttes fra legen til kvinnen, det er ikke vi leger som skal ta de moralske avgjørelser... Og allikevel er jeg imot abort.»

Det er godt mulig at fru Børresens innstilling tar utgangspunkt i overveielser av denne art. På den annen side vet jeg at mange mennesker har forstått hennes ut-

(Forts. s. 212.)

ST. OLAV

KATOLSK

TIDSSKRIFT

HVER 14. DAG

KR. 50,— PR. ÅR

Mannen i regnsk

LEGMANN TAR FN-OPPDRAG

Av ÅGE RØNNING

Sist jeg så Jacob Fogstad var etter høymessen i Fransiskanerkirken på Enerhaugen i Oslo. Når dette leses er han inne i Liberias regnskoger på den afrikanske vestkyst. (Enkelte steder opp til 3000 mm nedbør i året.)

Om seks måneder er han om alt går bra tilbake igjen — etter å ha utført et nytt FN-oppdrag, denne gang som leder for et multinasjonalt team som skal være rådgivere for republikken Liberia i spørsmål om industrireising og lederutvikling.

De siste tyve årene har han dratt i utviklingslandenes tjeneste mange steder i Afrika og Asia, i Etiopia, Tanzania, Singapore osv. Han er opplagt mer «omflakkende» enn de fleste andre i St. Hallvard menighet, men i vår tid er han ikke en isolert ener. I sitt arbeide og med sine idéer representerer han etter min mening tvert imot noe som er mer og mer synlig i dagens katolisisme, en åpen og utadvendt holdning til verdens problemer og stor fordomsfrihet.

Og fordi vi alle nå etter hvert fatter i hvor høy grad denne verden angår oss, lytter vi også til kritikk og forsøker å gjøre oss opp en mening:

— Når du er ute i et u-land, kommer du da i kontakt med de fastboende, eller lever man isolert og beskyttet?

— Det er selvfølgelig et meget viktig spørsmål. Jeg anser det personlig for å være det viktigste man overhodet kan stille til en mann som i mange år har vært i u-landene.

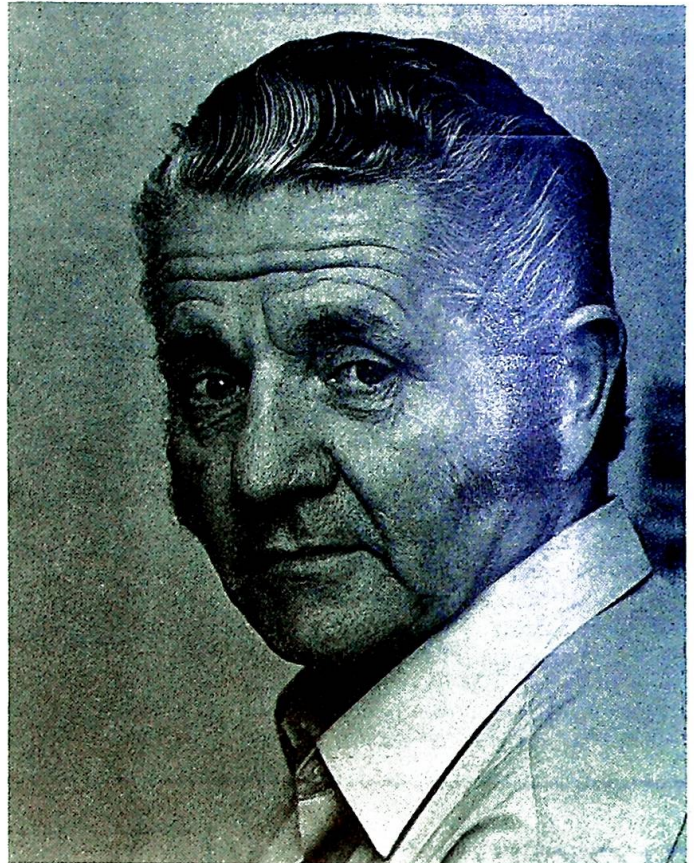
Han tenker seg om, fortsetter:

— Svaret er at det er meget vanskelig å komme i førsteklases kontakt med de ledende innfødte. Det vanskeligste hinder å ta er den politiske bevissthet som har kommet frem blant de ledende og som gjør at de personlig, for sin politiske stillings skyld, ikke kan inngå noen forbindelse med utenlandske eksperter som arbeider i landet. Hvis de gjorde det, ville de bli politisk umulig-gjort i sine egne øyne.

— Derfor må det faktisk være slik at det bare er utenlandske eksperter som distanserer seg fra den store flokk av hvite som arbeider i u-land som godtas. Og det er på den annen side ikke lett. Man er jo avhengig av et godt forhold til andre europeere, og en av de tingene som majoriteten av europeere er på vakt imot er at enkelte forsøker å opptre anderledes.

— Hjelper det deg noe når du er ute at du vet at du tross alt tilhører en verdenskirke?

— Min personlige erfaring er at det er lett å få kontakt med katolikker av mange folkeslag og raser. Jeg har ikke hatt noen vanskeligheter med det. En vesentlig grunn er vel den at de munkeordener som arbeider i utviklingslandene jo arbeider markert med misjonærer

som lever i sølibat, som lever spartansk og på samme nivå som en gjennomsnittlig innfødt. Derfor er disse også sannsynligvis bedre skikket til å være representanter for en Kirke enn for eks. misjonærer fra andre kirkesamfunn som lever et vanlig familieliv som ligner det familieliv andre europeere har. Fordi de har barn og hustruer som omgås alle andre europeere i området, så vil en vanlig misjonærfamilies opptreden i et u-land ikke skille seg ut fra vanlige europeiske familier. De som kommer fra munkeordnene står derimot på en mer direkte måte i kontakt med de brede lag av folket.

— Til noe annet. Hva får deg til å forlate det fredelige Norge og reise på et seks måneders opphold i Liberia?

— For det første vil jeg si at min reise denne gang medfører at jeg i seks måneder skal leve adskilt fra min familie, noe som oppleves som en ulempe av alle familiens medlemmer. Stort sett skal jeg gjøre det samme arbeidet i Liberia som jeg gjør i Norge, men jeg har inntrykk av at jeg her hjemme ikke kan få brukt tyve års erfaring i u-landene på samme måte som jeg kan få gjort det der ute. Jeg føler derfor et slags kall til en slik innsats,

ogene

en innsats som jeg føler ikke så veldig mange andre kan få gjort.

— Jeg har hørt at gummi, kaffe og jernmalm er de tre viktigste tingene i Liberias økonomi. Men hva med dette å utdanne ledere i u-landene, etter våre mønstre?

— Det utviklingsarbeide som nordmenn og folk fra andre vestlige nasjoner utfører i den tredje verden er gjenstand for alvorlig kritikk i dag, spesielt ut fra et rent politisk standpunkt. Kritikerne sier at det arbeide som vi er med på er en form for neo-kolonialisme og at det er en skjult kultur-imperialisme. Dette til tross for at vi kan være meget idealistisk innstillet, og at vi ønsker å gjøre tingene bra. Det er kritikere som løfter pekefingeren og sier at uansett de gode intensjoner, så vil resultatet bli forferdelig fordi det hele er et stort anlagt koloni-fremstøt preget av kultur-imperialisme. Jeg tror at dette kan ha noe for seg. Jeg kan huske at jeg har vært utsatt for utslag av en del av de resultater som denne innsats kan gi. For en del år siden kom jeg for eks. til en misjonsstasjon i det indre av Afrika. Da jeg kom med bilen opp til det hus hvor vedkommende misjonær bodde, så sprang en liten negergutt frem til meg og spurte: *Ka du gjør på?*

— Det viste seg da at denne gutten som var omkring fem år gammel ikke kunne et eneste ord av sitt eget folks sprog, han kunne bare en dialekt fra en av fjordene nordpå i Norge. Og han hadde ikke noen muligheter til å snakke med andre enn misjonærbarna og misjonæren selv. De som øver kritikk mot den innsats man gjør, vil her antagelig peke på at dette er et tilfelle av kultur-imperialisme. Vi bryter inn i de lokale folks liv og tar gutten vekk fra hans opprinnelige sammenheng. Han var i det øyeblikk han snakket til meg et uttrykk for et norsk kulturbilde, ikke et afrikansk.

— Nå er jo selvfølgelig et slikt lite eksempel satt veldig på spissen, vi kan selv møte kritikken med å peke på at denne gutten vil vokse opp, vil bli undervist i sitt morsmål når han blir eldre osv. Når jeg likevel nevner det, så er det fordi det er slike eksempler kritikerne vil bruke. Og det viser antagelig at vi i hvert fall bør ta opp alle disse tingene til overveielse, at vi bør tenke gjennom om det er andre og mer fornuftige måter å gjøre tingene på.

— Jeg kunne tenke meg at en del av de norske utviklingsmidler burde gå til frie forskningsinstitutter i Norge, institutter som kan bli bedt om å gjøre en innsats i u-landene. Det må overlates til det enkelte institutt å finne ut hvor det vil gå og hva det vil gjøre. Større midler enn de vi hittil har bevilget burde kanskje gis til slike institusjoner som på bred, alminnelig basis kunne reise ned og arbeide i u-landene. De må selv få velge de emner og temaer som de finner interessante og i samsvar med sine egne programmer og det som skjer i tiden. Våre

antropologer kunne på den måten for eks. gi støtet til at det ble opprettet avdelinger for antropologi ved de stedlige universiteter. En slik institusjon i Norge ville da være behjelpelig med å sette opp en lignende institusjon i vedkommende land.

— Jeg tror det er veldig nødvendig at vi gjør dette eller så kommer vi aldri videre. For enten man nå vil anlegge et marxistisk syn eller et meget konservativt og borgerlig syn på disse spørsmål, så vil det hele tiden være europeiske forestillinger vi har. Det marxistiske syn er ganske sikkert ikke bedre enn hvilket som helst annet syn som har sitt utgangspunkt i en europeisk sammenheng. Vi må komme gjennom den grøten der og over i nyere problemstillinger. Derfor må vi fordomsfritt be våre egne institutter om å finne sine egne mål for en innsats i u-landene.

— Hva med selve lederutviklingen?

— Mitt syn er i grunn redusert til dette at vi ikke selv bør lede. Vi må gi råd uten å insistere på at våre råd skal bli fulgt, og vi må stille oss mer og mer forståelsesfulle overfor den enkle kjensgjerning at det svært ofte viser seg å være fornuftig at våre råd ikke blir fulgt. Det kan likevel være mye fornuftig i rådene, og teknisk sett kan det vise seg at et råd vi har gitt kanskje blir fulgt om fem, ti år.

— Altså: jeg opplever arbeidet i u-landene som en realistisk anvisning på det Bibelen sier om at noen skal så og andre høste. Jeg er jo klar over at der igjen vil vi med vår tendens til å se på oss selv som enkeltindivider, betrakte oss som flinke så-menn. Men det er jo det at vi temmelig ofte i vår tid opplever at vi er med på å høste der hvor noen har sådd i det forrige århundre.

— Synes du noen gang at man i en liten norsk menighet ofte stiller seg uinteressert til disse store problemene?

— Virker noen uinteressert har det vel en sammenheng med det fenomen som vi møter i våre dager, dette at det enkelte menneske bombarderes av så mange informasjoner på alle felt at det ikke klarer å følge med. Selv ikke i de begivenheter som er sentrale i vårt eget land. Og da vil jeg jo si at vi heller ikke kan følge med i alle de ting som skjer i u-landene.

— Vil du ikke etter seks måneder der nede føle behov likevel for å dra andre mer med?

— Det som jeg har bestemt meg for denne gangen er at jeg, på grunn av den sterke kritikk som fra forskjellige hold reises mot at vi fra industriland skal arbeide i utviklingslandene til fordel for den tredje verden, vil se bedre etter. Kritikken har markert seg i de siste månedene, og jeg vil fra første dag der nede forsøke å danne meg en oppfatning av berettigelsen av denne kritikk. Jeg har egentlig ikke tro på at denne kritikk er så berettiget som den gir seg ut for å være. Jeg tror at det må være noe som denne kritikken ennå ikke har fått fatt i. Med andre ord, jeg tror at de som utsettes for kritikk ikke har vært klar over og kanskje ennå ikke er klar over hva de bør og må gjøre for å rette på de forhold som kritiseres. For det er sikkert mye som er klanderverdig. Blant annet må man kunne peke på alt som har gått galt og alle de målsetninger som ikke er nådd. Men om dette har å gjøre med menneskelig ufullkommenhet eller at intensjonene var gale, det står for meg personlig igjen å gjøre meg en endelig oppfatning om. Og når jeg frem til noe slikt, så tror jeg at jeg vil la høre fra meg.

GUD- OG MENN

Fra en bok av pa

De følgende tanker er hentet fra en bok av den franske dominikanerpater Bernard Bro: «Gud alene er menneskelig». Et av de spørsmålene han tar opp, er forholdet mellom Guds forsyn og menneskets frihet. Er Gud den store undertrykker eller den store frigjører? Har han planlagt og ordnet alt fra evighet av, slik at mennesket så å si bare blir tilskuer til sin egen skjebne? Eller må han følge et bestemt mønster for å leve opp til de forventninger Gud synes å ha til ham? Spørsmålene er mange og alvorlige, og pater Bro forsøker å gi et svar, et konkret svar. Teologene kan hjelpe oss et stykke på vei, men her strekker ikke teoriene til. Det er bare livet og de erfaringer det gir oss, som kan gi svaret. Han tar sitt utgangspunkt i en uttalelse av en kvinne som vet hvor hardt livet kan være. Hun er arbeider, mor til to barn, hvorav ett er handicappet. I tilknytning til det hun sier, følger pater Bros egne tanker.

Karin Gullerud-Johansen O.P.

«Jeg vil si at for meg har Jesus Kristus først og fremst vært en kilde til frykt og ofte til angst på grunn av min menneskelige svakhet ansikt til ansikt med Guds dom som fylte meg med skrekk. Jeg elsket ham, eller jeg sa at jeg elsket ham, men det var ikke sant. Jeg fryktet ham, jeg prøvde å jage ham bort for å glemme ham. Han hindret meg i å være meg selv, for å være meg selv, det var å være svak og sårbar, og jeg kjente meg aldri verdig til å tro på ham. Jeg burde holde løfter som viste seg å være over min evne, og jo mindre jeg holdt dem, jo mer fjernet jeg meg fra Gud. Jeg skammet meg over meg selv.

Ved å fjerne meg fra Gud begynte jeg å puste fritt, å slappe av. Jeg begynte å tenke, først over meg selv, så over verden, over den svakhet jeg oppdaget hos mine medmennesker, hos dem jeg var glad i, og jeg begynte å elske dem mer, å se dem og smått om senn å godta meg selv. Og fra tid til annen fikk jeg et glimt av Gud. Jo mer jeg så svakheten hos et menneske, jo mer hadde jeg lyst til å være glad i det. Det var da jeg forsto: Dersom jeg, et stakkars menneske, elsket de andre og kanskje nettopp på grunn av deres svakhet, hvorfor skulle Gud ha sendt sin Sønn til verden om det ikke var for oss, arme syndere? Fra da av sluttet jeg å skyve ham bort. Jeg er ikke særlig flink til å holde hans bud, men jeg vet at Han elsker meg, jeg er ikke redd ham lenger. Kan man frykte kjærligheten?»

Jeg kjenner ikke noen annen tekst som sier så meget i så få ord. «Han hindret meg i å være meg selv. Da jeg fjernet meg, begynte jeg å puste fritt... Men ansikt til ansikt med svakheten, begynte jeg å elske mer, og da

forsto jeg.» Oppdagelsen av den sanne frihet er uløselig knyttet til oppdagelsen av kjærligheten. Kampen for sann frihet er ikke en kamp for uavhengighet mot en konkurrent, men en kamp for å kunne utvikle fullt ut alle de krefter i oss som streber mot fullendelsen, en kamp i kjærlighetens navn, en kjærlighet som er lidenskap, som overvelder oss, som overgår alt annet, lik denne mors kjærlighet til sitt barn.

Hva ønsker hun? At hennes barn skal bli seg selv, så helt ut seg selv om det er mulig. Og det er det samme Gud vil med oss, for oss, enda mer enn vi selv, men aldri uten oss. Vi er frie bare i nødvendighetens navn, den eneste nødvendighet: vår fulle utvikling, den som Gud ønsker enda mer enn vi. «Han hindret meg i være meg selv... men jeg begynte å elske mer... og da forsto jeg.» Det er i livet, ikke ved ord, men ved møtet med mennesker der Gud ber oss å se med hans øyne og handle i hans Ånd, at han øker vår frihet. Samtidig oppdager vi hvem Gud er og hvem vi er og hvor langt friheten går.

Ja, Gud har ved sitt forsyn villet være maktesløs. Han har besluttet å ville oss frie og respektere vår frihet like til uforsiktighet, like til galskap. Og hans måte å seire på består ikke i å hindre, ikke engang i å hindre de valg som begrenser oss og går mot hans ønsker, ikke engang i å hindre vår svakhet. Judas er glad i penger, man betrør ham kassen; Peter er engstelig, man betrør ham Kirken... og slik er det med oss. En «mektig» Gud ville være en konkurrent. En allmektig Gud er det ikke, for det er nettopp på hans allmakt, kjærlighetens allmakt, jeg støtter meg. Lik en mor ser han alt, og ser med ømhet, ikke med likegyldighet.

Han tier, han kommer til oss i svakhet, han griper aldri inn, uten kanskje ved roten av vårt liv: Han vil vi skal være ham lik: skape, handle fritt og samarbeide fullt ut på verdens skjebne. Det er langt fra at Guds nærvær holder oss borte fra kampen for frihet, det er tvert imot dette nærvær som skaper, understøtter, vil vårt ansvar. Den russiske tenker Berdjajev utbrøt: «Det er ikke mennesket, det er Gud som ikke kan unnvære menneskets frihet.» Det er i menneskets frihet Gud handler i verden. Alt er av Gud. Alt er av meg. Å oppdage det er samtidig å oppdage at Gud ikke først og fremst kaller meg i ulykken og ved dødens grense, men at hans kall lyder midt i livet og fremfor alt i opplevelsen av lykke: den at jeg skaper meg selv.

Er Forsynet et skjebnens spill jeg bare er tilskuer til? Nei, det er Guds oppmerksomme styrke som leder oss mot seieren. Jeg vil mer enn jeg evner, og det er anstrengende. Jeg kjemper mot de ønsker min svakhet inngir meg, mot fristelsen til å nøye meg med tilfredsstillelsen av øyeblikkets lyster og behov. Men Gud er der, mer meg en jeg selv: lys våken, evig ung, vil han min lykke enda mer enn jeg selv. Og det er der, og bare

ESKETS FRIHET

er Bernhard Bro

der, min frihet fødes: en nødvendighet som ikke er biologiens eller intellektets, men kjærlighetens og tiltrekningens.

«Jeg er elsket, altså er jeg,» kunne vi si med alle dem i Evangeliet som har møtt Kristus. De begynner ikke å vokse som mennesker før den dag de vet seg elsket, og det er under Guds øyne de oppdager det. Av hans kjærlighet får jeg min frihet. Kristus griper ikke inn, hverken ved press eller undertrykkelse, men ved å tiltrekke, og man har aldri hørt at noen som nærmet seg Kristus, gikk fornedret bort!

Dette medfører to konsekvenser:

Den sanne frihet er avhengig av tillit, og ubetinget tillit.

En kunne nok stundom ønske at Guds kjærlighet var annerledes, kanskje at han hjalp oss litt mer, selv om det ville si at han elsket oss litt mindre. Det eneste svar på Guds dårskap er troens dårskap. Helgenene er kan hende de eneste på denne jord som har vært fullstendig frie, fordi deres tillit var ubegrenset.

Og så oppdager man en annen konsekvens. Hvis «Gud skaper oss sammen med oss», så er det Han som vil at vi skal be ham om den frelsen han ikke vil fullbyrde uten ved hjelp av vår frihet.

Her er det ikke annet å gjøre enn å tie — og be: «Herre, min Gud, dersom jeg tilhører Deg, vil ikke det si at jeg er Din eiendom; forholdet mellom oss ligger ikke på det plan... Ikke bare er Du frihet, men Du vil meg. Du skaper meg også som frihet, Du kaller meg til å skape meg selv, Du er dette kall... Hvis det er slik, da er det å erkjenne at jeg tilhører Deg, er Din, å erkjenne at jeg ikke tilhører meg selv uten på denne betingelse, ja, at denne tilhørighet er den eneste sanne og fulle frihet jeg kan gjøre krav på: den friheten er en gave, og jeg må endatil ville motta den.» (Gabriel Marcel.)

MESSE I ST. TOMASKIRKEN PÅ FILEFJELL

Søndag 18. august kl. 12:

Messe v/Mgr. Fishedick

VISJONER I ENEBA

ANNE LISE KNOFFS BILLEDVERDEN

Av LIV BENEDICTE NIELSEN

Menneskets oppgave er å virkeliggjøre en idé. Denne grunn tanke hos Platon, ser det ut til at Anne Lise Knoff har gjort til sin. Da hun avsluttet sin tolvte separatutstilling i vår, en stor mønstring malerier, et univers i gull og gult i Kunstnerforbundets store sal, samt grafikk i en mindre sal, var hele utstillingen fullstendig utsolgt. Dette må sies å være sjeldent — vel første gang i Kunstnerforbundets historie.

Langt mer sjelden er imidlertid kunstneren selv, og den kunsten hun fremviser. En vrimmel av detaljer fra naturen, stjernetåker og kristne symboler bygger bildene opp til helhet, med store geometriske former som holder tingene på plass i billedflaten.

Det begynner allerede å bli en del år siden Anne Lise Knoff dukket opp i kunstmiljøet og manifesterte seg som en høyst særpreget kunstner. — Hun fikk da også den fortjente suksess med fine kritikker, priser i inn- og utland, samt rikelig med galleriinnkjøp, bl. a. av Nasjonalgalleriet.

Hun er født på Hamar i 1937. Tegnnet har hun alltid gjort, det var for henne en selvfølgelig uttrykksmåte på linje med å snakke og skrive. Hun sier selv, at det var da hun gikk i stedets barnehage og stakk ut små ting med syl, at hun fikk den impuls som førte til at hun senere valgte kobberplate og nål som uttrykksmidler.

Forøvrig hører hun ikke til blant dem som kom lett til kunsten.

Hun startet med Lærerskolen og underviser på Ungdomsskolen i Enebakk. Hun liker å treffe mennesker, det gir impulser. Den strenge dagsorden hun er underlagt, har antakelig medvirket til det «overtrykk» som har dannet seg, både som menneske og kunstner virker hun som et uutømmelig oppkomme.

Fra høsten har hun fått ett års permisjon fra skolen og har planer om et studieopphold i Paris. Tidligere har hun foretatt reiser bl. a. til Italia, Spania, Tyskland, Frankrike, Eng-

land og Irland. Som kunstner er hun nærmest autodidakt, men hospiterer en årrekke ved Chrix Dahls verksted på Kunst- og Håndverkskolen. Her tok hennes egenart form.

Da hun spurte Chrix Dahl hva hun skulle tegne, fikk hun til svar: «Tegn 1000 fugler, slik som du viste meg». Dette har hun fortsatt med.

— Dessuten sender hun et regn av blomster nedover sine plater og lerreter.

Hun konverterte for 10 år siden. Det er møtet med Kirken som ga innholdet i hennes kunst retning. Det er hva hun har lært hun søker å uttrykke i bildet, en måte å formidle videre på hva hun selv har mottatt, sier hun.

Det er blitt sagt, at for kunstneren gjelder det å ha en idé og uttrykke den vel. I vår tid, hvor kunsten

igjen søker tilbake til de gamle, opprinnelige bilder og enkle uttrykk, har hun valgt den bysantinske kunst som inspirasjonskilde. I de gamle ikonmalernes kunst, som malte sine tavler «Ad majorem Dei gloriam», opplever hun den «kristne kunst» i sin høyeste og reneste form, denne kunst som utfolder sin rikdom under strenge regler.

Alle tider har visse hendelser som gjentar seg, sier hun. Vår har noe unikt som ingen annen hadde, nemlig muligheten til å se jorden utenfra. Ofte går jordkloden igjen i bildene hennes, slik den er fotografert fra verdensrommet.

Hennes kunst er også beslektet med lyrikk og står diktingen nær. Hun har latt seg inspirere av disse bilder og har illustrert dikt av bl. a. Edith Södergran, Rolf Jacobsen og Emil Boyson.

Til Draumkvedet, vårt store nasjonale epos, har hun laget 20 illustrasjoner som snart kommer ut som bok. «For meg inneholder dette diktverk en veldig angst og samtidig en veldig trøst og ro.»

Dette visjonære dikt må bygge på en åndelig opplevelse, som forfatteren har villet meddele andre, en tilstand av håp, men også av fravær og natt. — Sankte Såle-Mikkel er nevnt flere steder og Gudmor Maria, alles mor. Kristus er nevnt bare én gang, da han kommer ridende sørfra og sloss mot Grutle Gråskjegg, djevelen. Diktet er blitt til i en tid med andre begreper, men hun har søkt å gjenskape og levendegjøre det ved fremstillingen av gamle gjenstander og blomster.

Hun søker også våre nasjonale røtter i Irland. I Britisk Museum har hun studert forsidebladene til Lindisfarne-evangeliet, keltisk ornamentikk og kunst i høyt utviklete klostertersamfunn, og laget imaginære forsideblader med vikingenes herjinger.

er tilbøyelig til å mene at ånden svever i luften som en ballong, mens materien trampes under fot som noe syndig. Men ånden manifesterer seg nettopp i materien, det synlige vitner om det usynlige, ånd og materie må forenes for å nå til en realitet. Derfor søker hun å vise at Gud og hans verk er ett og hun fyller universet med religiøse symboler, lager jorden som irisen i Guds øye.

I Enebakk har hun utviklet sin kunst, og da kirken i Enebakk ble restaurert, så hun en kopi av Enebakk-madonna, den vakre statuen fra vår egen middelalder. Dette motiv dukker stadig opp i hennes billedverden.

Ellers er hun ikke så knyttet til den europeiske malerkunst som kom til Norge i forrige århundre. Heller til en ornamental kunst, mer typisk for andre kulturer. Forenet med norsk folkekunst og rosemaling, har hun utviklet sin egen, sterkt personlige stil. Hun hevder, at i vårt pietistiske land har vi en tendens til å betrakte alt som er morsomt, som synd. Man

Et av Anne Lise Knoffs yndlingssteder ved siden av Enebakk, er Todi i Umbria, et sted hvor få tu-

rister kommer. Herfra stammer «Stabat Mater», som er diktet av Jakobe fra Todi. Denne tekst finner man ofte vevet inn i bildene hennes. For henne er kunst og religion beslektede områder, kanskje det samme: «Alle flyter vi avsted på historiens bølge og er like nødvendige. Ens oppgave er å være med på å berike mangfoldigheten. Det spiller ingen rolle om den er liten eller stor, bare det er sant det en gjør.»

Resultatene må alltid bli små, i forhold til den lengselen vi har i oss. Men i lyset fra den, vil de vokse etterhvert, for å nå høyere opp mot den store lengsel. Derfor skal en være varsom med å bedømme også andres resultater for strengt, selvom de kan være umodne, for de andre har det på samme måte.»

Mange nasjoner kjemper i dag sin frihetskamp. Hun har malt et stort bilde i denne intensjon, Jan van Huysums blomsterstykke.

Her har hun forsøkt å videreføre temaet ved brannen i Gruve kirke, den store katastrofen som i sin tid inspirerte Wergeland til sitt dikt.

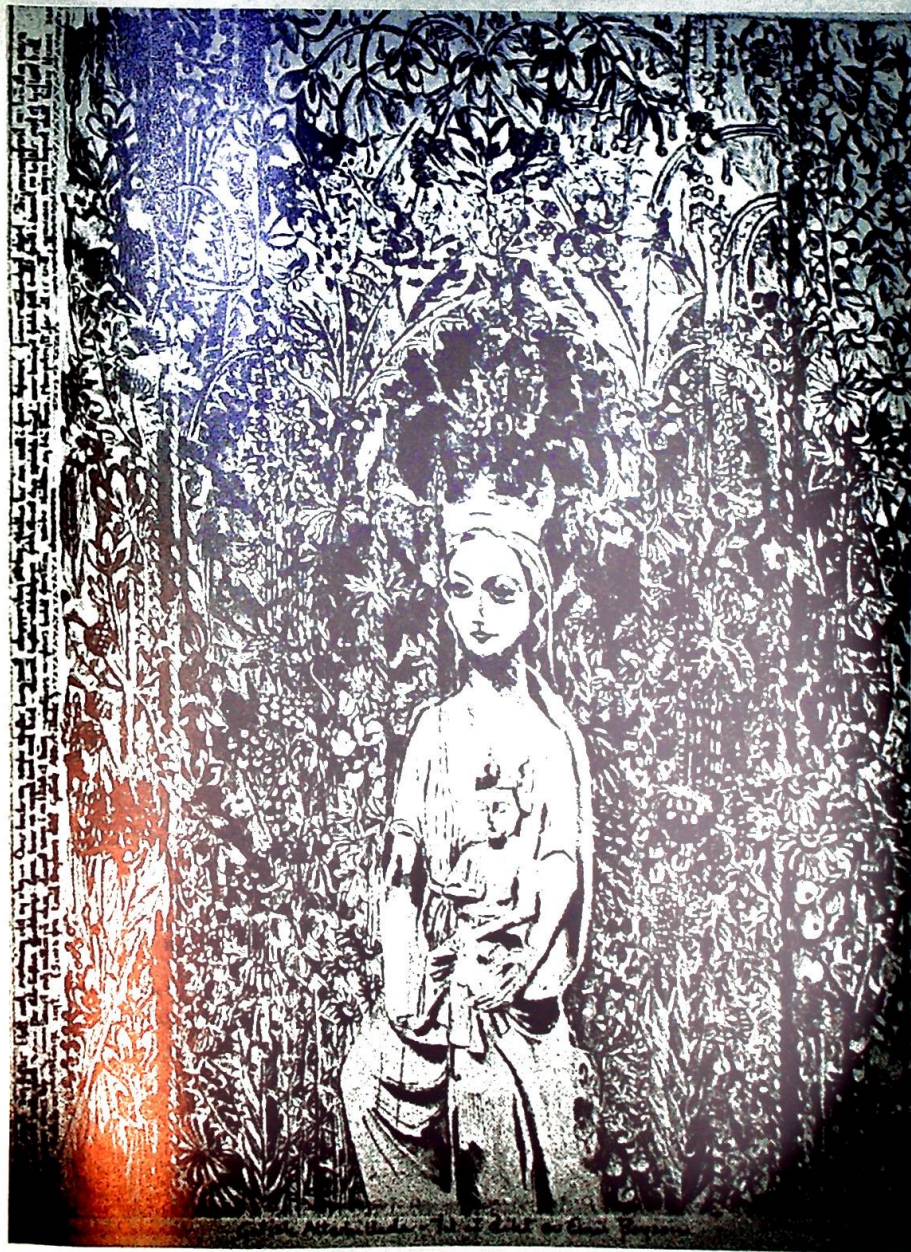
«Kan man ikke føle seg ensom alene ute i Enebakk?» Hun svarer, at ensomheten kan være hard til man ser den i øynene og forandrer den til noe positivt. Det mest ensomme sted er korset, som står i sentrum for all ensomhet.

En radering hun har kalt «Historiens dag», viser alle tider i en sirkel med retning inn mot et brennende hjerte i sentrum. — Det er lyset som fjerner tingenes tåke.

Anne Lise Knoff lager ofte bilder omgitt av folk, i kaféer, på tog. Sine beste raderinger har hun laget på Lillestrøm jernbanestasjon.

Bildet er nemlig til stede, fullt ferdig på forhånd, inne i henne. Det gjelder bare å fullføre det.

Anne Lise Knoff er i høy grad eksempel på en kunstner som har en hovedtanke som sin personlige idé, og som forstår å uttrykke den vel.

BRYT
ISOLASJONEN
LES
ST. OLAV!

Skilsmisse og gj

Katolsk og ortodoks

Som svar på en preken av fr. Arne Fjeld O.P. i St. Olav nr. 11 om dette emne, ber pastor J. van der Burg om å få tatt inn nedenstående artikkel for å få en allsidig belysning av dette vanskelige spørsmål. Den er et innlegg av kardinal Höffner på den tyske pastoral-synode som ble holdt i Würzburg i slutten av mai. Der ble blant annet Kirkens stilling til fraskilte og gjengifte behandlet, og kardinalen er tydelig uenig i den tekst som til slutt ble vedtatt. Han hevder uavkortet Kirkens tradisjonelle syn på dette vanskelige spørsmål, slik at de betenkeligheter og vanskeligheter som også fr. Fjeld nevnte, fremtrer uten motforestillinger. For å nyansere bildet ytterligere bringer vi derefter noen refleksjoner av en ortodoks kristen, den franske legmann Olivier Clément, som er historiker og religionsfilosof og foreleser i historie og i teologi.

K. G. J.

Synodedokumentets uttalelse om muligheten for å gi fraskilte som har giftet seg igjen, adgang til sakramentene, er selvmotsigende, sier Höffner. På den ene siden sies det at man «ikke vil angripe» ekteskapets uoppløselighet. På den andre siden erklærer man at det kan bli en moralsk plikt å opprettholde den nye forbindelse inngått mot Guds vilje. Til dette er å si:

1) Ekteskapets uoppløselighet bygger ikke på et lovbud fra Kirken, men på Guds vilje, som er grunnlov for det kristne liv og bindende norm for Kristi disipler: «Den som gjør min himmelske Fars vilje, den er min bror og min søster og min mor.» (Mt. 12, 50). Kirken er ingen lovtrell om den bøyer seg for Guds vilje.

2) Ikke bare begynnelsen på det andre forholdet går mot Guds vilje, å bli i det vil si at man fortsetter å handle mot Guds vilje. Når man invender at en gal beslutning ofte blir angret, spør jeg: Hva slags vilje til bot viser man når man mot Guds vilje «gifter seg med en annen og bryter ekteskapet» (Lk. 16, 18), og så lever videre som om dette Kristi ord ikke gjaldt ham? Er ikke det en anger med forbehold om at dette eller hint kan ikke Gud kreve av et menneske? Kan Guds vilje foreldes og dermed settes ut av kraft?

3) Den som sier at både ekteskapets uoppløselighet og fortsettelsen av det annet forhold som betyr ekteskapsbrudd, er gudvillet, gjør Guds vilje splidaktig med seg selv. Dette er umulig, og mennesket finner frelse bare når det uavkortet søker målestokken for sitt liv hos Gud. Kan Kirken, dersom den uskadeliggjør Guds vilje ved å gi fraskilte og gjengifte adgang til sakramentene, fort-

satt med god samvittighet forkynne Kristi ord: «Om ditt høyre øye lokker deg til fall, så riv det ut og kast det fra deg!» (Mt. 5, 29). Selv om Guds vilje på dette område ofte blir krenket ved synd, så vil ikke det si at Kirken kan mildne Guds vilje. Kirken tar ikke med urette evighetstilstanden på forskudd når den uten avslag og forbehold forkynner Guds vilje.

4) Hvis Kirken ga fraskilte som har giftet seg igjen, adgang til sakramentene, ville den forkynne en ny, uheftig lære: at det finnes et utenomekteskapelig forhold mellom mann og kvinne som, selv om det bryter ekteskapet, er moralsk ulastelig, det vil si Gud til behag.

5) Ved å gi en slik adgang ville læren om det uoppløselige ekteskap bli bare tomme ord, for uoppløseligheten ville være uten virkning, uten følger, uten innhold.

6) En slik adgang ville svekke de betenkeligheter som til nå har holdt troende katolikker fra å gifte seg igjen etter skilsmisse. De uforskyldt skiltes ofte tunge skjebne har vært som en bekjennelse til det uoppløselige ekteskap. Ville ikke en ny praksis her la denne bekjennelse se ut som ren dårskap?

engifte

st

7) Man innvender at Kirken av barmhjertighet og ut fra sitt pastorale ansvar må gi fraskilte og gjengifte adgang til sakramentene. Jeg vil si: Sjelesorgen må aldri gå mot Guds vilje. Det ville i sannhet være ubarmhjertig, for miskunn og tilgivelse finner mennesket bare når det vender tilbake til Gud og handler etter hans vilje.

Heller ikke bør vi glemme at en slik adgang ville være en belastning for manges tro. De ville spørre seg om det lenger finnes noe fast og sikkert i Kirkens tro. Kirken har ansvar også for disse menneskene, og det ville være urettferdig og ukjærlig å erklære dem for intolerante på grunn av deres troskap mot Guds vilje.

Olivier Cléments refleksjoner:

Kirken inspirerer og helliggjør, den tvinger ikke. Det er hjertene den prøver å forvandle.

Men man må gå lenger. Selv for sine barn bør Kirken være en barmhjertig mor og ikke en upersonlig juridisk makt. Når det gjelder forskriftene for kjærligheten mellom mennesker, må «åndelige veiledere» og biskoper begavet med dømmekraft, fylt av uendelig respekt tilpasse dem til hver enkelt skjebne. I den greskortodokse kirke kommer her det grunnleggende begrep «økonomi» inn, som nettopp betegner denne barmhjertige tilpasning. Den ortodokse kirke legger like stor vekt på det monogame ekteskaps mysterium som den katolske kirke, kanskje enda mer, siden den som har mistet sin ektefelle, sløtt ikke oppmuntres til å gifte seg igjen.

Likevel, med støtte i Kristi ord om at skilsmisse er umulig for den kristne, unntatt i tilfelle av 'porneia' (ulovlig ekteskap, ekteskapsbrudd), hender det at denne kirke konstaterer at et ekteskap er dødt, godkjenner dets oppløsning og på nytt meddeler den fraskilte ektevielsens sakrament. Dette sakrament kan ikke sammenlignes med dåpen der menneskets frihet kun står overfor nåden. I ektevielsen blir nåden gitt til et par, det vil si til to frie mennesker. Men i visse grensetilfelle, som Kirkens ansvarlige menn trenger den største innsikt for å skjelne, viser det seg at felles anger og gjensidig tilgivelse ikke lenger er mulig, at paret ikke lenger eksisterer og ikke lenger i den egenskap kan gå inn i den strøm av kjærlighet som forener Kristus og hans Kirke. Hvordan skulle Kirken kunne holde disse ødelagt skjebner borte fra nattverdsfelleskapet? Ville den våge å holde kvinnen grepet i ekteskapsbrudd borte fra Kristus, eller synderinnen, eller kvinnen som hadde hatt fem menn, og som nå lever med en mann som ikke er hennes? Og hvem er vi, for å kunne kaste den første, den rettferdige sten?

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER		Stillemesse	Høymesse
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> Akersveien 5 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	lörd.:	19.00	—
	sønd.:	9.30	11.00
		19.00	—
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83		8.35 18.00	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71		9.00 18.30	11.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 18 21		9.00	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glåds vei 23, tlf. 212355		11.00	9.30
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 212587			9.30
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209		8.00	10.45
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10		9.00	11.00 —
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 22 73 53 - 25 77 07		10.00	— —
<i>Florida kapell</i>			19.00
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19		8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438		9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168		8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgt. 113, tlf. 23 751		8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 23 195		8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266		9.00	11.00
KRISTIANSAND S: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 255			11.00
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550		—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85		9.00	11.15
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 41 038		—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverresgt. 26, tlf. 50 793		8.30	11.00
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00		10.45 9.30
<i>Eikeli kirke</i>			
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.30		10.45
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00		10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2	8.45 19.00		11.00 —
Biskopen og prestegården tlf. 21 214			
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila, tlf. 21 670	6.15		—
KRISTIANSUND N: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00		11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29	8.30		11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30		11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 37 558	8.30		11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604	19.30		11.00
<i>St. Elisabethsøstrene</i> , Mellomvn. 47, tlf. 81 487	8.00		—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 783	8.15		10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikal kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447 (I.VII—31.VIII St. Elisabeth Institutt, tlf. 11 392)	19.00 8.00		11.00
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00		10.30
NARVIK: <i>Den svenske sjømannskirke</i> , Prestebolig: Einervegen 7. Tlf. 41 634.			11.00

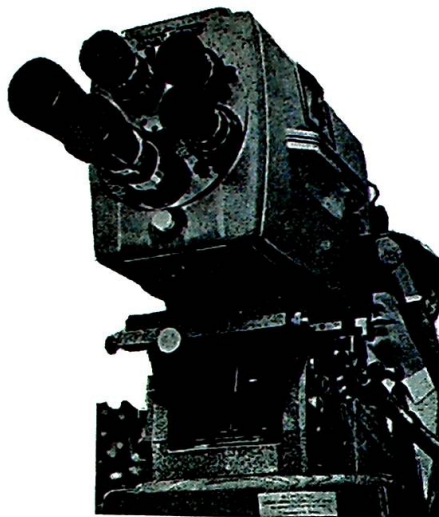
NYHETER

Paven fordømmer klassekamp- teoriene

I en tale den 17. juli under en generalaudiens i Vatikanet har pave Paul VI ifølge KNA inntrengende advart mot de marxistiske tanker om klassekamp. Disse teorier fører uvegerlig til klassehat og kan ende i et umenneskelig diktatur slik den russiske forfatter Solsjenitsyn viser i sin bok *Arkipel Gulag*, sa paven.

Tema for pavens tale ved denne onsdagsaudiens var faren for en rent «horisontal» oppfatning av verden, en oppfatning som paven kalte ateismens grunnvold.

En verdenskongress for katolske prester hvor det blir lagt særlig vekt på prestenes utdanning og pastorale arbeide vil bli holdt i september neste år i Paray-le-Monial i Burgund og i Paris. Ni kardinaler, syv biskoper og en rekke kvalifiserte legfolk vil delta i kongressens debatt og studiegrupper.

Neste
nummer
kommer
16. august

Den katolske kirke og ...

Fortsettelse fra side 203

talelser som et forsvar, ikke bare for fri abort (kontra legebestemt abort), men for retten til å foreta slike inngrep ut fra religiøse prinsipper. Som overhyrde for ca. 10 000 katolikker i Oslo Katolske Bispedømme føler jeg det som en klar nødvendighet å si fra at den katolske kirke på ingen måte er på vikende front i dette spørsmål. Vatikankonsilets pastorale konstitusjon «Kirken i verden av idag» tar avstand fra «alt som går selve livet imot, som enhver form for mord: folkemord, abort, euthanasi og til og med overlatt selvmord» (nr. 27). Videre: «Gud, som er livets Herre, har selv betrodd menneskene det oppdrag å verne om livet, og gjøre det på en menneskeverdig måte. Livet skal vernes om, fra unnfangelsen av, med største

omhu. Både abort og barnedrap er avskyelige ugjerninger» (nr. 51). «Kirkens holdning er altså å respektere det liv som fra første stund er i egentlig forstand menneskelig» (Abort og kristent Ansvar, s. 8).

Det er ikke min hensikt å redegjøre for — enn si forsvare — den katolske kirkes konsekvente holdning i dette innlegg, litteraturanvisningene er ment som hjelp for lesere som ønsker å sette seg nærmere inn i dette meget kompliserte problemkompleks som det er langt fra oss å ville overforenkle. Jeg mener dog å ha gjort det klart at direkte villet svangerskapsavbrytelse etter katolsk oppfatning er uforenlig med den kristne lære.

FOR M

Hvert sekund øker verdens befolkning med to mennesker. Denne kjensgjerning er en del av bakgrunnen for at FN har proklamert Verdensbefolkningsåret 1974. For to nye mennesker i sekundet er for mange. Det svarar til nesten seks millioner om måneden — eller over 70 millioner om året.

Men denne enorme vekst er — selv om den i seg selv er foruroligende — ikke hele årsaken til at befolkningsproblemene har vakt internasjonal bekymring. Det er nemlig av minst like stor betydning at veksten er ujevnt fordelt over kloden. Det er særlig i u-landene at veksten er stor, og mange av disse landene er nettopp de som er mest sårbare.

FN har derfor innkalt til en verdensbefolkningskonferanse, som skal holde i Bukarest i år fra 19. til 30. august. Her skal representanter for verdens regjeringer drøfte befolkningsproblemene i sammenheng med økonomisk og sosial utvikling. Delegationene skal bl. a. ta stilling til et forslag om en internasjonal handlingsplan, som er utarbeidet av FN etter konsultasjoner med både eksperter og regjeringer.

Sterk stigning.

Forslaget til handlingsplanen kan ennå rekke å bli omarbeidet for i månedene før konferansen skal det bli endelig uttalelse hos regjeringene. Det utkastet som nå foreligger, er imidlertid godkjent av FN's befolkningskommisjon, hvor medlemmene er utpekt av nasjonale myndigheter.

Det heter i innledningen som trekker opp bakgrunnen for planen, at verdensbefolkningens vekstrate siden begynnelsen av 1950-årene har ligget på ca. 2 prosent i året. Hvis denne vekstrate ikke endres, vil verdensbefolkningen fordobles hvert 35. år.

I flere århundrer lå den gjennomsnittlige befolkningsvekst på litt over null. Årsaken til stigningen i vekstraten er hovedsakelig at dødeligheten i moderne tid har sunket betydelig som følge av fremskritt innen medisins og hygiene.

MANGE MENNESKER?

Utvikling hovedsaken.

For flere u-lands vedkommende er vekstraten oppe i 3 prosent årlig, mens den for i-landenes vedkommende er langt lavere. De skandinaviske land ligger f. eks. på ca. 0,7. Erfaringen viser at økonomisk utvikling fremmer tendensen til å få færre barn, bl. a. fordi foreldrene innser at det ikke lenger er nødvendig å sette mange barn til verden for å se noen få vokse opp. Med en bedre økonomisk, sosial og utdanningsmessig status motiveres foreldrene dessuten ofte til å ha mindre familie, også i samfunn hvor det er tradisjon med store familier.

Det er derfor ikke uten grunn at befolkningspolitikk kobles sammen med den almene utviklingspolitikk. Det sies i FN's forslag til handlingsplan at den skal forstås som en del av den internasjonale strategi for FN's annet utviklingstiår. «Hvis en befolknings vekst, fordeling og struktur er ute av balanse med sosiale, økonomiske og miljømessige faktorer, kan det bety en alvorlig hindring for fortsatt utvikling.» En politikk som har til hensikt å påvirke befolkningsveksten, kan ikke erstatte

utviklingspolitikken, men den kan bidra til å forbedre den.

Noen tall.

Dette er «de tørre tall» om fremtiden:

Ved år 2000 vil verdens befolkning ifølge FN's anslagsvise beregninger være steget fra de nåværende snaut 4 milliarder til noe over 6,5 milliarder. Disse sannsynlighetsberegninger forutsetter et fall i den gjennomsnittlige vekstrate som resultat av befolkningspolitiske forholdsregler.

Fortsetter befolkningsveksten med de nåværende 2 prosent årlig, vil verdens befolkning om 100 år være på 28 milliarder. Og selv om vekstraten ved år 2000 skulle være kommet ned på 1 prosent, vil verdens befolkning i år 2074 utgjøre 15 milliarder mennesker.

Disse perspektiver reiser utallige spørsmål. Er det plass nok på jorden? Vil det bli nok *naturressurser*? Vil vi kunne skaffe *mat* til alle de nye munnene som skal mettes?

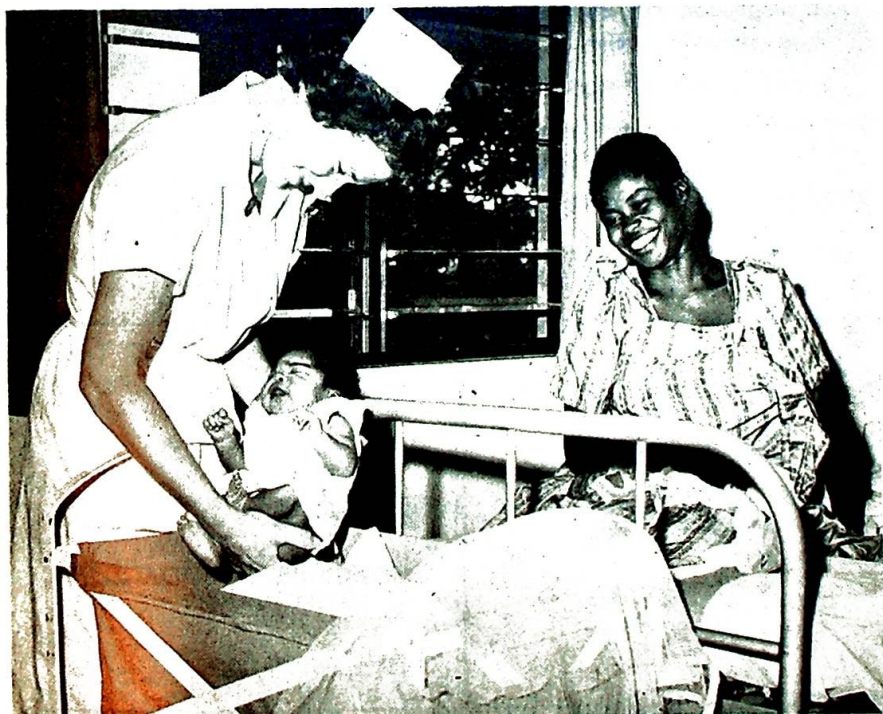
Dette er bare noen få av spørsmålene, men på lang sikt og i global forstand kanskje de viktigste.

Uenighet.

Ekspertene er ikke enige om *hvor mange mennesker* «vi har råd til». Men de er enige om at tallet ikke kan vokse i det uendelige — bare av den grunn at jordens overflate tross alt er begrenset.

De er også enige om at det må gjøres noe NA, om vi skal klare å få veksten ned under det farlige

(Forts. neste s.)

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Dominikus kirke	}	Oslo
Lunden kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet		
St. Olavs kirke		
Bispegården	}	Arendal
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Husp. Nerveavd.	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke		
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar		
St. Elisabeth Inst.	}	Hammerfest
St. Mikals Kirke		
St. Mikals prestegård		
St. Theresia Hosp.	}	Hønefoss
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	Lillestrøm
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeths Hosp.		
Vår Frue Kirke	}	Tromsø
Bispegården		
St. Olavs Kirke,	}	Trondheim
Bispegården		
St. Olavs Kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

(Forts. fra forrige s.)

nivå. Det avgjørende her er det man har kalt «den lange bremselengden»: selv etter at fødselshyppigheten har falt til under reproduksjonsnivået — 2 barn for hvert par — kan en be-

folkning fortsette å vokse i opptil 70 år. Årsaken til det er naturligvis at aldersstrukturen i en befolkning endrer seg langsomt. Så lenge det er forholdsvis mange unge, vil det være vanskelig å senke veksten egentlig.

Og i u-landene er det flest unge — ikke minst på grunn av den store fødselshyppighet.

U-landene.

Det er også i utviklingslandene den økonomiske utvikling i alminnelighet er sterkest truet av befolkningsveksten, fordi investeringene ikke kan følge med. Stadig flere ressurser må trekkes bort fra utviklingsformål og brukes til å dekke befolkningens grunnleggende behov.

Visse utviklingsland, særlig i Afrika og Latin-Amerika, anser likevel seg selv for å være «underbefolket». For øvrig er det mange eksperter som støtter dette synspunkt. Følgelig går disse landene inn for å stimulere befolkningsveksten.

Et hovedpunkt i forslaget til handlingsplanen er at et lands nasjonale målsettinger — uansett av hvilken art — og borgernes atferd må bringes til å harmonere. Hvis dette ikke skjer, vil ingen befolkningspolitisk målsetting ha utsikt til å lykkes. Det hjelper f. eks. ikke stort å stille preventive midler til rådighet for en

ST. OLAV'S

REDAKSJON

TLF. 20 72 26 - 28 95 18

BERGEN

1/8 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel

Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482

BERGEN

HOPSDAL & DAHL A/S
Aut. Installatør, TV-, Radio-
og Utstyrsforretning
TORNØEGARDEN - BERGEN

K. & J. SOLHEIM
Kjøtt - Pålegg - Delikatesser
Egen Pølsefabrikk
Tlf. 99 016 Bergen
Solhelmgt. 25

ERLING KRAGE A/S

PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen

Telefon central 14 110

Telegramadresse: «Kjell»

BERGEN

Peter M.

KOLDERUP

Strandgaten 60

Glass - Porselen - Stentøy

NYGÅRDSGT. 19

YESJA · HYGEA

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

så stor del av befolkningen som mulig, hvis foreldrene ikke er motivert for å få færre barn.

Menneskerettighetene.

I planen blir det understreket at det er en menneskerett for det enkelte par selv å bestemme hvor mange barn det ønsker. Til tross for det er mange mennesker ikke i stand til å gjøre bruk av denne rettighet, enten fordi de ikke har adgang til barnebegrensende midler — eller fordi de ikke kan få hjelp i tilfelle av sterilitet eller vanskeligheter med å gjennomføre et svangerskap.

I avsnittet om bakgrunnen for planen nevnes også en rekke spesifikke problemer i forbindelse med befolk-

ningsveksten. F. eks. at bybefolkningen — først og fremst på grunn av innenlandske vandring — overalt i verden vokser hurtigere enn landbefolkningen. Ved slutten av dette århundre vil flertallet av verdensbefolkningen for første gang i historien bo i byer. Dette fører til overbefolkning i byene, arbeidsløshet, miljø-ødeleggelser — samtidig med at landdistriktene avfolkes til skade

for en rasjonell økonomisk og sosial utvikling.

Videre nevnes problemene med internasjonale vandring av ufaglærte så vel som av høyt utdannede personer.

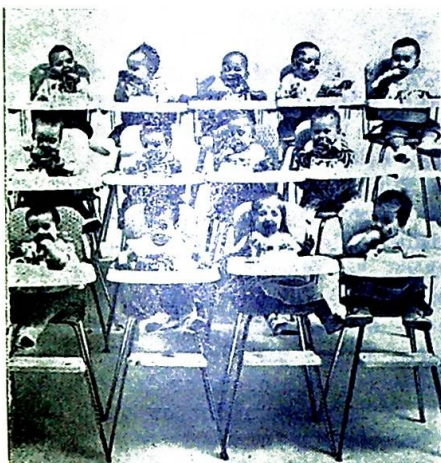
Det blir pekt på at det er nødvendig å skape flere muligheter for utdanning og sysselsetting for de unge, og på lengre sikt er det behov for en mer omfattende innsats for eldre. (Det forholdsmessige antall eldre vil stige som følge av den forlenkede gjennomsnittslevealder.) Begge deler krever sterk økonomisk og sosial utvikling og planlegging.

Livskvalitet.

Forslaget til handlingsplanen inneholder et kort avsnitt om prinsipper og målsettinger. Den bærende tanke er at befolkningspolitikk er noe som bør gjennomføres for å bedre «livskvaliteten» for alle mennesker.

Hvordan dette skal gjøres i detaljer kan man lese i forslaget fyldeste avsnitt, som handler om «henstillinger vedrørende programmer og gjennomføring».

(FN-SAMBANDET)

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

KR. 50,— PR. AR

HVER 14. DAG

OSLO

MALERMESTER
Otto Foerster
utfører allslags maler- og tapetserarbeider
Tlf. 21 69 06

OSLO

<p style="text-align: center;">Byggevarer - Beslag - Ovner Verktøy - Fliser - Linoleum Tapeter - Farvehandlvarer Kjøkkenutstyr</p> <p style="text-align: center;">THIIS & CO. AS</p> <p style="text-align: center;">Haakon VII's gt. 1, Oslo Sentralbord 41 77 30</p>	<p style="text-align: center;">THRONSEN & CO. BOKTRYKKERI</p> <p style="text-align: center;">Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo Telefon 20 40 02 - 20 70 02</p>
--	---

TASEN BOK- OG PAPIR A/S
ERLING THORNE

Kaj Munks vej 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

E. Sunde & Co. Rørleggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG
Ulvenveien 89, Økern, Oslo 5. Tlf. 67 77 83

MEDIUM AV

VVS

INFORMASJON
NORGE

**RUSTFRITT
STÅL**

Spesialforretningen i
RUSTFRIE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Stortings pl. 7 — Oslo 1

Telefon
(02) 33 36 24
33 55 25

Telegr.adr.:
Rustfriknut

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

NEBB

Stedet for alt elektrisk

ØVRE SLOTSGATE 8, OSLO

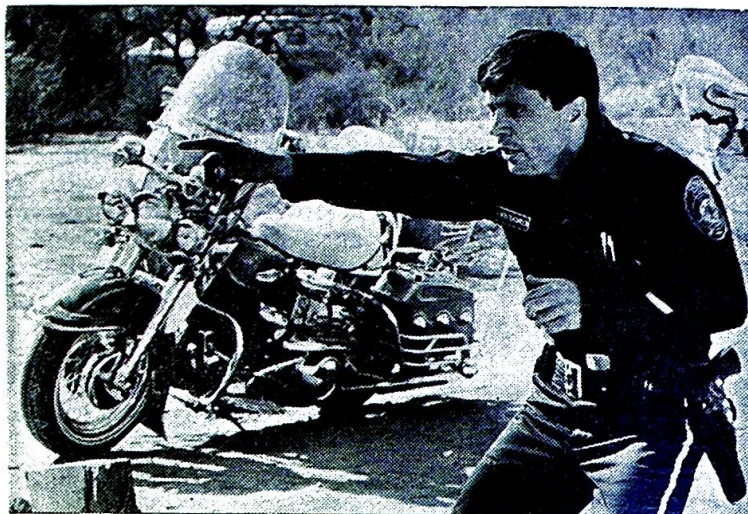

Electra Glide in Blue

Et hvert samfunn har bruk for mytologi for å skape en sammenheng i sin egen eksistens. Denne sammenhengen oppnår man når de enkelte samfunnsmedlemmene kan identifisere seg med de mytologiske typene. Amerika har lenge levd på myten om den frie mann i det ville Vest, han som bekjempet urett, forsvarte kvinner, men som først og fremst var Mann. Den myten later til å ha utspilt sin rolle, det gjenspeiles i svært meget av det som lages av amerikansk litteratur og film for tiden. Myten avmytologiseres.

I *Electra Glide in Blue* av James William Guercio er det en slik avmytologisering av det amerikanske mannsidealet som foretas. Helten i filmen, «Big» John Wintergreen (Robert Blake), er en vanlig motorisert politimann i Arizona. Han tar sitt yrke alvorlig og gjør det ærlig. Samtidig er han menneskelig og forståelsesfull, høflig og ubestikkelig. Så langt, så bra. Det er bare det at mannen er langt under middels høyde, ca. halvannen meter på strømpelsten. Nå er det i seg selv ingen feil, men det svarer dårlig til det tradisjonelle bildet av den amerikanske mann. Det gjør imidlertid et par av hans kollegaer, kameraten Zipper og fremfor alt politiinspektør Poole, Wintergreens ideal, virkeliggjøringen av alt det han selv drømmer om å bli. Han er røff og hard i sin behandling av mistenkte, viker ikke tilbake for mishandling og tortur i full forvisning om sin rett når han følger sin «indre stemme». Og dessuten går han som en mann, denne ubeskrivelige amerikanske gangen, denne virile vraltningen som uttrykker motvilje mot i det hele tatt å bevege seg og sur misnøye med verdens allmennelige tilstand.

Wintergren etterligner sitt ideal så

Robert Blake og hans våpen — motorsykkelen — i ELECTRA GLIDE IN BLUE. Utleie Kommunenes Filmcentral A/S

godt han kan, med sine 150 cm, men han oppdager fort at hans ideal bare er en oppblåst hanekylling. Hans ytre vesen er et skalleskjul for usikkerhet og mislykkethet, selvgodhet og en nevrotisk selvopptatthet. Wintergreen er derfor den egentlige mann i stykket, men han er samtidig en slags absurd anti-helt, noe som understrekes ved at han blir drept på slutten av filmen, ene og alene offer for sin egen vennlighet.

Wintergreen er en ganske interessant skikkelse, og Robert Blake spiller ham med humor og sjarm. Det er

mye fin fotografering som presteres, ikke minst bilder av motorsykler i fart, og fra Arizonas Monument Valley. Allikevel er ikke *Electra Glide in Blue* noe mesterverk. Stoffet er litt magert for en såpass lang forestilling. Og tross alt er ikke Wintergreen så fascinerende at han kan binde hele filmen sammen. Bipersonene er temmelig skjematisk skisserte. Men i disse sommertider med lavsesong på kinoene er denne filmen en mulighet som det er verd å ta i betraktning.

P. H.

Neste nr. av St. Olav: Abortlov-forslaget

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Medredaktør: Karin Gullerud-Johansen O.P.

Medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.

Redaktøren privat 28 95 18.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 50 pr. år. Kr. 25 pr. 1/2 år. Utlandet kr. 60.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.